

Alternatieve verblijfplaats voor steenmarter

Notitie van de Zoogdierverseniging

Datum	27 oktober 2022
Projectnummer	2022.026.3
Projectnaam	strippenkaart provincie Utrecht – advies steenmarter
Opdrachtgever	provincie Utrecht
Auteur(s)	G. Müskens en M. La Haye
Projectleider	M.J. Epe
Documentnummer	N2022019
Deze notitie kan geciteerd worden als	Müskens, G. & La Haye, M., 2022. Alternatieve verblijfplaats voor steenmarter. Notitie N2022019. Zoogdierverseniging, Nijmegen

1. Alternatieve verblijfplaats voor steenmarter

De steenmarter (*Martes foina*) is een middelgrote marter die vroeger met name in de oostelijke provincies van Nederland aanwezig was, maar tegenwoordig overal in Nederland is aan te treffen (met uitzondering van de Waddeneilanden). Wel zijn de aantallen (dichtheden) in het westen van Nederland wat lager dan in andere delen van Nederland. De soort wordt niet bedreigd en staat niet op de Rode Lijst in Nederland.

De steenmarter is een cultuurvolger en bewoont een veelheid aan landschappen en habitattypen. Van puur stedelijk gebied, tot goed ontwaterde veenweidegebieden (met verblijfplaatsen op boerenerven). Binnen zijn leefgebied heeft een steenmarter meerdere schuilplaatsen, die hij echter niet allemaal even frequent gebruikt. Dit kunnen bijvoorbeeld takkenhopen, hooi- en stro-opslag, dichte struwelen en hagen, zolders of kruipruimtes zijn. Maar ook rommelschuurtjes of ruimten onder de dakbedekkingen bij voorkeur met isolatiemateriaal als glaswol en steenwol. Mannetjes en vrouwtjes hebben ieder een eigen territorium dat verdedigd wordt tegen steenmarters van hetzelfde geslacht. Het territorium van een mannetje omvat vaak de territoria van meerdere vrouwtjes.

Alle verblijfplaatsen van steenmarters gelden voor de wet Natuurbescherming als 'vaste rust- en verblijfplaatsen' en zijn als zodanig beschermd. In het geval dat een vaste rust- en verblijfplaats aangetroffen wordt en verwijderd moet worden of ongeschikt wordt, dan stelt de huidige wet- en regelgeving dat het noodzakelijk is om een alternatieve verblijfplaats aan te bieden. Ecologisch gezien is het verdwijnen van een enkele verblijfplaats geen probleem, omdat een steenmarter binnen het territorium meerdere alternatieven zal hebben. De periode waarin een verblijfplaats wordt ontmanteld is veel belangrijker dan het verdwijnen van de verblijfplaats *an sich*. Voorkomen moet worden dat een verblijfplaats ongeschikt wordt gemaakt in de periode van half februari tot half mei als er kleine jongen aanwezig kunnen zijn. Als toch in deze periode gewerkt moet worden, dan kan maatwerk een oplossing zijn, onder voorwaarde dat het ontmantelen van de verblijfplaats begeleid wordt door een deskundige.

Mocht het aanleggen of aanbrengen van een alternatieve verblijfplaats gewenst of verplicht zijn, dan is het advies om in een rustige hoek van bijvoorbeeld de aanwezige tuin (of park of andere groene voorziening) een 'marterbult' of 'marterhoop' aan te leggen. Een marterbult of marterhoop biedt de meeste kans op succes, dat wil zeggen, dat er een gerede kans is dat een steenmarter gebruik zal gaan maken van de geboden verblijfplaats. Op grond van de huidige bekende voorbeelden en beschikbare kennis is het advies om een verblijfplaats aan te leggen bestaande uit een steenmarterkast met daar overheen takken en snoeihout. Idealiter wordt deze bult/hoop opgebouwd uit meerdere lagen van dun en dik snoeihout zodanig dat het onderste deel steeds droog blijft (een 'ingebouwde' steenmarterkast moet dus niet direct op de grond worden gezet, om optrekkend vocht te voorkomen). Het verdient aanbeveling om de marterkast ook bereikbaar te maken met een betonnen buis met een diameter van ongeveer 15 centimeter naar de buitenkant van de takkenhoop. Idealiter is zo'n hoop of bult 2 à 3 meter hoog. Een klein 'schuurtje' of afdakje met in een hoekje een stapel balen hooi of stro is ook geschikt. De strobalen moeten zo gestapeld worden dat erin een ruime warme holte overblijft. Een mooi voorbeeld van een 'strobalen-bunker' is beschreven in Van

Den Berge et al. (2021); ook te vinden op de website van de Zoogdiervereniging:

<https://www.zoogdiervereniging.nl/nieuws/2021/alternatieve-schuilplaatsen-voor-steenmarters-minder-schade-en-overlast>

De specifieke afmetingen zullen (en kunnen) afhankelijk zijn van de aanwezige ruimte en de wettelijke mogelijkheden (in het buitengebied kunnen er regels gelden voor de omvang van een schuurtje of de hoogte van een voorziening).

Het meest duurzaam is het om een voorziening aan te leggen die jarenlang aanwezig is, omdat een steenmarter ook ongewild regelmatig te maken zal krijgen met het verschijnen of verdwijnen van een 'vaste rust- en verblijfplaats'. In alle redelijkheid lijkt het intact houden van een voorziening gedurende 3 tot 5 jaar een goede eis. Dat biedt een eventuele aanwezige steenmarter meer dan voldoende tijd om binnen het territorium andere, nieuwe, rust- en verblijfplaatsen te vinden. Uiteraard mag een eenmaal aanwezige verblijfplaats alleen verwijderd worden als de verblijfplaats langdurig niet gebruikt wordt (geen gebruik gedurende 12 maanden).

Nota bene, bij de Zoogdiervereniging zijn geen specifieke wettelijke 'effectief bewezen alternatieve rust- en verblijfplaatsen' voor steenmarters bekend. Enerzijds door het ontbreken van een geaccepteerde en breed gedragen omschrijving van wat moeten verstaan onder 'effectief bewezen maatregelen' en anderzijds door het ontbreken van praktijkproeven waarbij verschillende voorzieningen jarenlang zijn getest op het gebruik door steenmarters.

2. Literatuur

Van Den Berge, K., F. Berlengee & J. Gouwy. 2021. Alternatieve schuilplaatsen voor steenmarters. Minder schade en overlast? Zoogdier 32-4: 3-6.